

С.Ж. АСФЕНДИЯРОВ АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МЕДИЦИНА
УНИВЕРСИТЕТІ

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ
С.Д. АСФЕНДИЯРОВА

Ғылым.Ғылыми зерттеу, іргелі және қолданбалы
зерттеулер.Әдіснама, әдістеме, әдіс.Ғылыми таным талабы
және жалпы әдіснамасы.

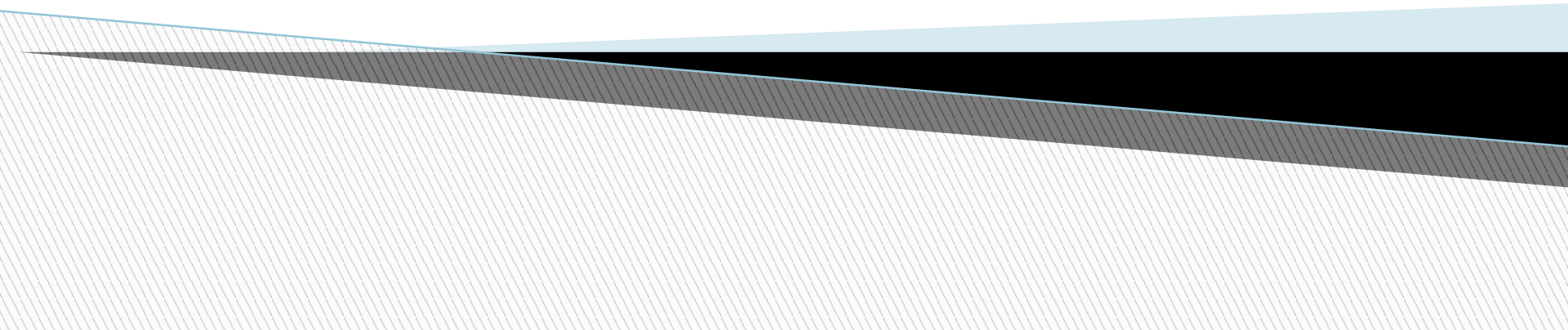
*Орындаған :Амиралиева Г.
Тексерген: Муханова С.
Топ: Фа 12-001-02қ
Курс:5*

Жоспар

Ғылым туралы түсінік.

Ғылыми зерттеулер.Жіктелуі.

Әдіс.Әдістеме.Таным.

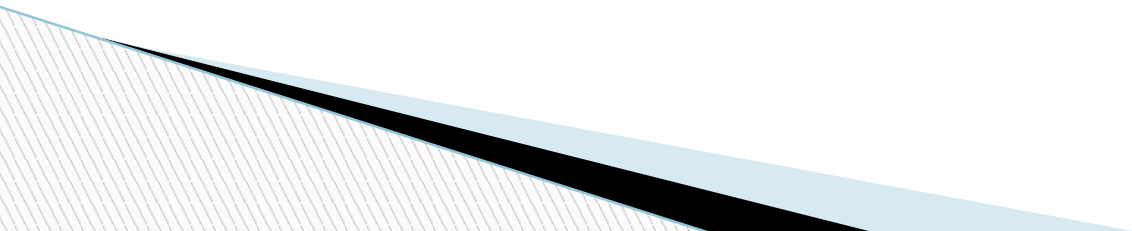
Ғылым (араб.: علم (ілім)— *білім, тану*; лат..*scientia* — *білім*) — жалпы мағынасы: жүйелік білім мен тәжірибе. Ғылым — табиғат, қоғам және адам туралы білімдер өндіруге бағытталған зерттеу қызметі саласы. Ғылым ең әуелі адамды қоршаған орта — табиғатты зерттеуге бағытталған қызметтің жемісі ретінде дүниеге келді. Бірте-бірте қоғам туралы ғылыми түсініктер жинақтау қажеттігі туындады. Бірақ ғылым процесіндегі басты тұлға, ғылымның басты субъектісі де, объектісі де — адамның өзі.

- **Ғылым**
  - жаратылыстану
  - техникалық
  - қоғамдық

Ғылымды әртүрлі өлшемде қарастыруға болады:

- 1) қоғамдық ой сананың арнаулы формасы ретінде, оның негізін білім жүйесі құрайды;
- 2) объективті әлемнің заңдылығын тану процесі ретінде;
- 3) еңбекті қоғамдық бөлудің белгілі түрі ретінде;
- 4) қоғамдық дамудың негізі факторы және білім мен оны қолдану өндірісінің процесі ретінде.

Ғылыми зерттеу дегеніміз- ғылыми әдістердің көмегімен құбылыстар мен процестерді зерттеу, оларға әр түрлі факторлардың әсер етуін анықтау және осының негізінде ғылым мен тәжірибеге қажетті дәлелденген шешімдер қабылдау.

- Ғылыми зерттеулер
  - Жалпы сұрақтар
  - Процестер
  - Әдістер
  - Технология
-

Ғылыми зерттеу әр түрлі сипаттары бойынша жіктеледі:

1. Қоғамдық өндіріспен байланысы бойынша:

- а) жаңа процестерді, машиналарды және конструкцияларды құрастыру;
- б) өндірістің жалпы тиімділігін арттыру;
- в) өндірістік орындарды жақсартуға және өндірісті ұйымдастыруды жақсарту;
- г) қоғамдық гуманитарлық және басқа ғылыми салалардағы теориялық жұмыстары;

2. Ғылыми зерттеу жұмысының ауыл-шаруашылығына қажеттілік деңгейі бойынша:

- а) мемлекеттік тапсырыс бойынша орындалатын аса маңызды жұмыстар;
- б) жекеленген министрліктер мен ведомствалардың тапсырысы;
- в) жеке ғылыми мекемелердің өз инициативасы негізінде орындалатын жұмыстар;

3. Қаржыландыру көздеріне байланысты ғылыми зерттеу жұмыстары:

- а) мемлекеттік бюджеттік жұмыстары. Мемлекеттік бюджеттен қаржы
- б) шаруашылық келісім шарт негізгі жұмыстар, тапсырыс беретін мекеменің қаржыландыруы негізінде жүргізіледі
- в) мемлекеттік немесе шетелдік қорлардың қаржыландыруы негізінде жүргізілетін жұмыстар

4. Орындалу ұзақтығына байланысты ғылыми зерттеу жұмыстары

ұзақ мерзімдік және қысқа мерзімдік

5. Мақсаттық арнаулы бойынша ғылыми зерттеу жұмыстары үш бағытта жүргізіледі:

- а) теориялық
- б) қолданбалы
- в) құралмалы

Әдістеме дегеніміз- ғылыми зерттеу барысында қолданылатын әдістердің жиынтығы. Жалпы айтқанда әдістеме ғылыми зерттеу мәселесін шешудің басты жоспары және негізгі шешу жолдары.

Ғылыми зерттеу барысында көп жағдайда танымдық мәселелері шешуге тура келеді. Танымдық мәселелердің ішінде эмпирикалық және теориялық мәселелер орын алады.

- Ғылыми әдіснама
- философиялық
- Жалпы ғылыми
- Нақты ғылымдылық

Гипотеза – ғылыми болжау, ғалым жұмысының айырылмас серігі.

эмпирикалық

теориялық

құрылымдық

статистикалық

динамикалық

санды және сапалы

Зерттеу жұмысы – шығармашылық үрдіс. Оның барысында өзгертулер, толықтырулардың болып тұруы заңды құбылыс. Зерттеу

жұмысына, ең алдымен жоспар жасап алу керек.

•Зерттеу тақырыбы бойынша әдебиеттер тізімін жасау. Ғылыми жұмыстарға үңілу.

•Ғалымдардан ақыл –кеңес сұрау.

•Интернетке жүгіну.

•Үнемі бағамдау, байқау, іздеу, жинақтау жұмыстарын жүргізу.

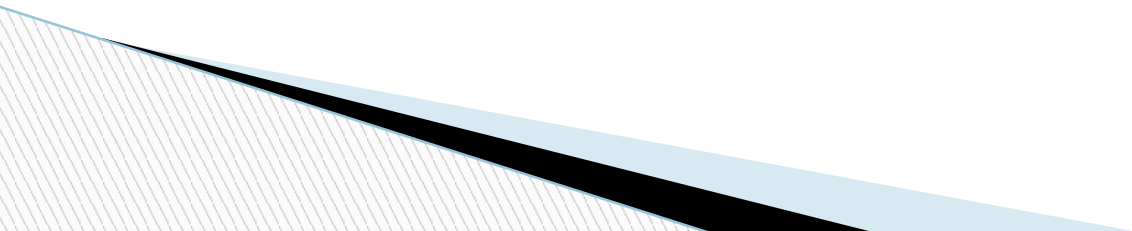
•Тәжірибе жүргізу, (Ақынның мұражайларына, туып –өскен жеріне, немесе оқиға болған жерге бару.) оның барысы, нәтижесін жүйелі түрде талдап отыру.

•Қорытынды жасау.

•Бейне материалдар, слайдтар жасау.

•Жұмысты қорғауға дайындалу.

Ғылыми әдіс — жалпы ғылыми аясындағы қолданылатын әдістердің жиынтығы. Осыған қоса әрбір ғылым саласы тек қана арнаулы объектіге ғана емес, сол объектіге сәйкес арнаулы әдіске де ие болады.

Таным- адамзат ойының білмеушіліктен білімге қозғалыс үрдісі.

сезімтал

рационалды

Ғылыми таным әдістерінің деңгейлері:

эмпирикал
ық

экспериме
нттік
теориялық

теориялық

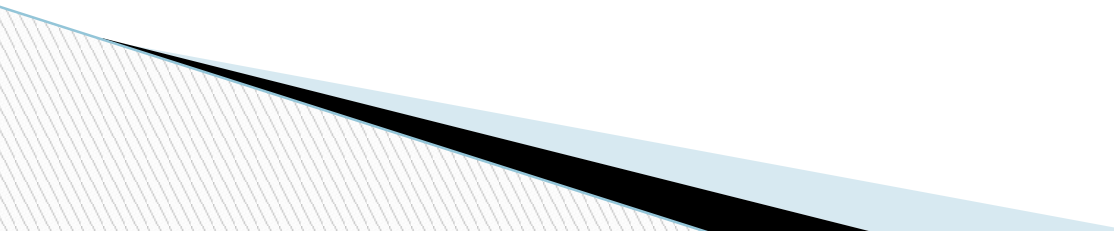
метотеори
ялық

Ғылыми танымның әдістері жалпы деңгейлеріне, ғылыми зерттелу үдерісіне, қолданылу ауқымының кеңдігіне қарай бірнеше топқа бөлінеді. Сондай-ақ олар:

- *жеке,*
- *жалпы ғылыми және*
- *жалпылама* (философиялық) әдістерге бөлінеді.

Жалпы ғылыми әдістер:

- Анализ, синтез
  - Абстракциялау, жалпылау
  - индукция, дедукция
  - аналогия
  - классификация
-

Зерттеу процесі барысында төмендегідей интерғылыми әдістер қолданылады:

- экстрополяция
- интерполяция
- модельдеу
- ретроспекция
- эксперттік бағалау.

Қолданылған әдебиеттер

1. Основы научных исследований/Б.И.Герасимов, В.В. Дробышева, Н.В.Злобина –М.:Форум:НИЦ Инфра-М,2013.-272с.
2. Основы исследовательской деятельности:уч.пособие/С.А. Петрова, А.И.Ясинская.М.:Форум,2010.-208с.
3. Методология научного исследования:уч.пособие/Н.В. Липчиу.М.Издательско-торговая корпорация*Дашков*2010.-206с.